

Pomoc publiczna w mikroinstalacjach

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 Działanie 3.1 „Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych” (konkurs nr RPKP.03.01.00-IZ.00-04-077/16)

Pomoc publiczna to zagadnienie prawne, które w kontekście funduszy unijnych pojawia się bardzo często. Ze względu na charakter tych przepisów ich stosowanie w praktyce naraża potencjalnym beneficjentom licznych problemów¹. Z tego też względu Instytucja Zarządzająca RPO WK-P przygotowała niniejszy dokument, który ma za zadanie przybliżyć potencjalnym beneficjentom zagadnienie pomocy publicznej w kontekście projektów przewidzianych do wsparcia w ramach ww. konkursu (dla potrzeb niniejszego dokumentu poprzez pomoc publiczną należy rozumieć również pomoc *de minimis*).

Oceniając czy w danym projekcie może wystąpić pomoc publiczna, w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na pojęcie „przedsiębiorstwa”, którym posługują się przepisy tej dziedziny prawa. Zgodnie z nimi za przedsiębiorstwo zostanie uznany każdy podmiot (osoba), który oferuje towary i usługi na rynku. Nie ma w tym kontekście znaczenia forma prawna w jakiej występuje, ani okoliczność, czy jego działalność jest prowadzona w celu osiągnięcia zysku. Co istotne, na takie rozumienie pojęcia przedsiębiorstwa nie wpływa w żaden sposób prawo krajowe – potencjalny beneficjent nie może zatem twierdzić, że nie jest przedsiębiorstwem ze względu na postanowienia przepisów prawa polskiego². Z tego punktu widzenia fakt, że dana działalność klasyfikowana jest np. jako działalność użyteczności publicznej w prawie krajowym nie oznacza automatycznie, że nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu prawa unijnego.

Przechodząc do oceny czy wytwarzanie energii w mikroinstalacjach stanowi działalność gospodarczą, w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na okoliczność, czy wytwórca energii (osoba lub podmiot będący właścicielem budynku z zamontowaną mikroinstalacją i korzystający z produkowanej w ten sposób energii) ma potencjalną możliwość wprowadzenia wytworzonej energii do sieci. Jeżeli tak, to w świetle przepisów o pomocy publicznej, w zakresie w jakim wytwarza energię jest on przedsiębiorstwem³.

¹ W sprawozdaniu specjalnym pn.: *Należy dołożyć starań, by szerzyć wiedzę na temat zasad pomocy przyznawanej przez państwa w obszarze polityki spójności i egzekwować ich przestrzeganie* Europejski Trybunał Obrachunkowy zwrócił uwagę na konieczność zapewnienia większej zgodności udzielanego z funduszy unijnych wsparcia z przepisami pomocy publicznej. Jednym ze sposobów na zwiększenie poprawności udzielanego wsparcia jest szerzenie wiedzy na temat przepisów pomocy publicznej.

² Nie ma zatem znaczenia fakt, że zgodnie z art. 4 ust. 8 Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. poz. 478 ze zm.) wytwarzanie i wprowadzanie do sieci energii elektrycznej wytwarzanej w mikroinstalacjach nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

³ Takie też stanowisko zajęło Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przyjmując, że „Wytwarzanie energii w instalacjach OZE z możliwością jej sprzedaży jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów unijnych, ponieważ stanowi oferowanie towaru (energii) na rynku. Podmioty wytwarzające taką energię, dostarczając ją do sieci konkurują z innymi podmiotami wytwarzającymi energię. Nie ma przy tym znaczenia wielkość sprzedaży ani skala możliwej konkurencji. Aby produkcja

Oznacza to tym samym, że dofinansowanie udzielane w ramach RPO WK-P na budowę lub modernizację jednostek wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej z OZE (mikroinstalacji) w budynkach użyteczności publicznej oraz mieszkalnych będzie stanowiło pomoc publiczną⁴ w sytuacji, gdy odbiorca wsparcia ma potencjalną możliwość sprzedaży nadwyżek energii elektrycznej lub ciepła, nawet jeśli nadwyżki takie stanowią znikomą część wytwarzanej energii i mają charakter incydentalny. Taka sytuacja wystąpi w przypadku instalacji podłączonej do sieci, tj. *on-grid*.

Pomoc publiczna nie wystąpi natomiast, gdy odbiorca nie będzie sprzedawał nadwyżek energii ani ciepła, a wyprodukowaną energię elektryczną i/lub ciepło będzie wykorzystywał wyłącznie na własne potrzeby (instalacje uniemożliwiające wprowadzanie energii do sieci, tj. *off-grid*).

Sam fakt off-gridowego charakteru instalacji nie przesądza jednakże automatycznie o tym, że wsparcie udzielone na zakup mikroinstalacji nie stanowi pomocy publicznej.

W kontekście niniejszego konkursu należy zwrócić uwagę na fakt, że wyżej przedstawione wyjaśnienia dotyczące braku przesłanek wystąpienia pomocy publicznej odnoszą się do sytuacji, w której prowadzona przez dany podmiot (osobę) działalność nie ma charakteru gospodarczego (instalacja *off-grid* wykorzystywana wyłącznie na potrzeby budynku mieszkalnego lub budynku użyteczności publicznej).

W przedmiotowym konkursie wsparcie udzielane jest na realizację mikroinstalacji na potrzeby budynków mieszkalnych lub budynków użyteczności publicznej. Wsparcie nie jest udzielane na wykorzystywanie wytworzonej w mikroinstalacji energii na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej.

Może się jednak zdarzyć, że we wspieranym budynku mieszkalnym lub użyteczności publicznej prowadzona jest również działalność gospodarcza. Jeżeli dany podmiot wytworzoną energię elektryczną/ciepłą będzie wykorzystywał do prowadzenia działalności gospodarczej, to tego typu finansowanie będzie również stanowiło pomoc publiczną. Istotne jest przy tym, tak jak już zaznaczono powyżej, czy dana działalność jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o pomocy publicznej⁵.

Zgodnie więc z powyższym, w odniesieniu do wymogów związanych z kwestią pomocy publicznej należy zastosować następujące podejście.

energii z instalacji OZE nie była traktowana jako działalność gospodarcza, wymagane jest by instalacja ta była tzw. instalacją *off-grid*, która uniemożliwia wprowadzenie wyprodukowanej energii do sieci.”

⁴ Ze względu na charakter wsparcia oraz charakter projektów, które będą realizowane w ramach przedmiotowego konkursu, pozostałe przesłanki występowania pomocy publicznej będą spełnione.

⁵ W celu weryfikacji czy prowadzona przez dany podmiot działalność ma charakter gospodarczy należy zwrócić uwagę na wyjaśnienia Komisji Europejskiej zawarte w rozdziale 2 *Zawiadomienia Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (Dz. Urz. UE C 262 z dnia 19 lipca 2016 r., str. 1) – dokument dostępny jest pod adresem: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN).

Budynki mieszkalne

Pomoc publiczna nie wystąpi w przypadku realizacji mikroinstalacji *off-grid* służącej do wytworzenia energii wyłącznie na potrzeby budynku mieszkalnego, gdy wytworzona energia elektryczna/ciepła nie będzie wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej (ewentualnie, gdy prowadzona działalność gospodarcza jest oddzielona od działalności niegospodarczej, a wsparcie dotyczy wyłącznie niegospodarczego charakteru działalności).

Pomoc publiczna wystąpi, gdy co najmniej jeden z poniższych punktów zostanie spełniony:

- mikroinstalacja *on-grid*;
- wytworzona energia elektryczna/ciepła wykorzystywana będzie do prowadzenia działalności gospodarczej (lub nie można jej oddzielić od działalności niegospodarczej poprzez np. oddzielne liczniki).

W przypadku budynków mieszkalnych istnieje możliwość zapewnienia zgodności z przepisami pomocy publicznej poprzez zastosowanie przepisów dotyczących udzielania pomocy *de minimis*.

Budynki użyteczności publicznej

Pomoc publiczna nie wystąpi w przypadku realizacji mikroinstalacji *off-grid* służącej do wytworzenia energii wyłącznie na potrzeby budynku użyteczności publicznej, gdy wytworzona energia elektryczna/ciepła nie będzie wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej (ewentualnie, gdy prowadzona działalność gospodarcza jest oddzielona od działalności niegospodarczej, a wsparcie dotyczy wyłącznie niegospodarczego charakteru działalności).

Pomoc publiczna wystąpi, gdy co najmniej jeden z poniższych punktów zostanie spełniony:

- mikroinstalacja *on-grid*;
- wytworzona energia elektryczna/ciepła wykorzystywana będzie do prowadzenia działalności gospodarczej (lub nie można jej oddzielić od działalności niegospodarczej poprzez np. oddzielne liczniki).

W przypadku prowadzenia przez jednostkę samorządu terytorialnego działalności gospodarczej polegającej np. na wynajmie powierzchni, pomoc publiczna nie wystąpi również w przypadku, gdy dodatkowa działalność gospodarcza spełnia warunki tzw. działalności pomocniczej, o której mowa w pkt. 207 (oraz w przypisie 305 do tego punktu) *Zawiadomienia Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*⁶.

W myśl powyższego punktu: *W przypadkach infrastruktury podwójnego wykorzystania, jeżeli, jest ona prawie wyłącznie wykorzystywana do celów działalności niegospodarczej, Komisja uważa, że finansowanie takiej infrastruktury może w całości wykraczać poza zakres zasad pomocy państwa, pod warunkiem że użytkowanie do celów działalności gospodarczej ma charakter czysto pomocniczy, tj. działalności bezpośrednio powiązanej z eksploatacją infrastruktury, koniecznej do eksploatacji infrastruktury lub nieodłącznie związanej z podstawowym wykorzystaniem o charakterze niegospodarczym. Uznaje się, że taka*

⁶ Patrz: przypis 5.

sytuacja ma miejsce, gdy działalność gospodarcza pochłania takie same nakłady jak podstawowa działalność o charakterze niegospodarczym, takie jak materiały, sprzęt, siła robocza lub aktywa trwałe. Działalność gospodarcza o charakterze pomocniczym musi mieć ograniczony zakres, w odniesieniu do wydajności infrastruktury (w tym względnie użytkowanie infrastruktury do celów gospodarczych można uznać za działalność pomocniczą, jeżeli wydajność przydzielana co roku na taką działalność nie przekracza 20 % całkowitej rocznej wydajności infrastruktury).

W przypadku budynków użyteczności publicznej istnieje możliwość zapewnienia zgodności z przepisami pomocy publicznej poprzez zastosowanie przepisów dotyczących udzielania pomocy *de minimis*.

Biorąc pod uwagę powyższe, występowanie pomocy publicznej w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej można przedstawić tabelarycznie w następujący sposób:

Instalacja	Przeznaczenie energii	Występowanie pomocy publicznej
<i>on-grid</i>	sprzedaż, prowadzenie działalności gospodarczej, potrzeby własne gospodarstwa domowego, cele użyteczności publicznej	TAK
<i>off-grid</i>	prowadzenie działalności gospodarczej	TAK
<i>off-grid</i>	potrzeby własne gospodarstwa domowego, cele użyteczności publicznej	NIE

Odbiorcą pomocy w przedmiotowym konkursie będzie podmiot korzystający z instalacji. Oznacza to, że np. w przypadku zawarcia przez jednostkę samorządu terytorialnego umowy z Instytucją Zarządzającą RPO na realizację projektu dotyczącego mikroinstalacji w prywatnych budynkach mieszkalnych, odbiorcą pomocy nie będzie jednostka samorządu terytorialnego, lecz np. osoba fizyczna.

Podmiot przed udostępnieniem instalacji ostatecznym odbiorcom powinien więc przeanalizować, czy dla konkretnego odbiorcy udostępnienie takie stanowi pomoc publiczną, a jeśli tak, to zapewnić jej zgodność z regułami unijnymi dotyczącymi pomocy publicznej.

W przypadku wystąpienia pomocy publicznej, w celu realizacji projektu zgodnie z zasadami pomocy publicznej wnioskodawca powinien stosować zasady określone w:

- Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w układy wysokosprawnej kogeneracji oraz na propagowanie energii ze źródeł odnawialnych w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 (Dz. U. 2015, poz. 1420), lub
- Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 488).

Wartość udzielanej pomocy należy ustalić indywidualnie dla każdego odbiorcy.

Poziom dofinansowania:

- projekty nieobjęte pomocą publiczną: schemat 1 – do 50 %; schemat 2 i 3 – do 60%;
- projekty objęte pomocą publiczną:
 - pomoc udzielona na podstawie rozporządzenia o pomocy *de minimis*: schemat 1 – do 50 %; schemat 2 i 3 – do 60%;
 - pomoc udzielona na podstawie rozporządzenia dot. propagowania energii ze źródeł odnawialnych: schemat 1, 2 i 3:
 - do 45% – w przypadku ustalenia kosztów kwalifikowalnych zgodnie kryteriami określonymi w art. 41 ust. 6 pkt. a) lub b) Rozporządzenia KE Nr 651/2014⁷;
 - schemat 1 – do 50% oraz schemat 2 i 3 – do 60% – w przypadku ustalenia kosztów kwalifikowalnych zgodnie kryteriami określonymi w art. 41 ust. 6 pkt. c) Rozporządzenia KE Nr 651/2014.

Udzielając pomocy samorząd realizuje także inne obowiązki określone w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t.j. Dz. U. z 2007 r. nr 59, poz. 404 z późn. zm.), a mianowicie przekazuje Urzędowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów sprawozdania o udzielonej pomocy, za pośrednictwem aplikacji SHRIMP oraz w przypadku pomocy *de minimis* – wystawia zaświadczenie o jej udzieleniu.

(16.03.2017 r.)

⁷ Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. U. L 187 z 26.06.2014 r., str. 1). Dokument dostępny jest pod adresem: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651>.